פרק לח והנה עם כל הנ"ל יובן היטב פסק ההלכה
הערוכה בתלמוד ופוסקי דדרדור
לאו כדבור דמי ואם קרא ק"ש במחשבתו ובלבו לבד
בכל כח כוונתו לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור ולקרות
וכן בברכת המזון דאורייתא ובשאר ברכות דרבנן
ובתפל' ואם הוציא בשפתיו ולא כיון לבו יצא ידי חובתו
בדיעבד

בדיעבד ואין צריך לחזור לבד מפסוק ראשון של ק"ש וברכה ראשונה של תפלת שמונה עשרה וכדאי' [ברפ"ב דברכות] ע"כ מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה וכו'. והיינו משום שהנשמה אינה צריכה תיקון לעצמה במצות רק להמשיך אור לתקן נפש החיונית והגוף ע"י אותיות הדבור שהנפש מדברת בה' מוצאות הפה וכן במצות מעשיות שהנפש עושה בשאר אברי הגוף: אך אעפ"כ אמרו תפלה או שאר ברכה בלא כוונה הן כגוף בלא נשמה פי' כי כמו שכל הברואים שבעו"ה שיש להם גוף ונשמה שהם נפש כל חי ורוח כל בשר איש ונשמת כל אשר רוח חיים באפיו מכל בעלי חיים וה' מחיה את כולם ומהוה אותם מאין ליש תמיד באור וחיות שמשפיע בהם שגם הגוף החומרי ואפי' אבנים ועפר הדומם ממש יש בו אור וחיות ממנו ית' שלא יחזור להיות אין ואפס כשהיה ואעפ"כ אין ערך ודמיון כלל בין בחי' אור וחיו' המאיר בגוף לגבי בחי' אור וחיות המאיר בנשמה שהיא נפש כל חי ואף שבשניהם אור אחד שוה בבחי' הסתר פנים ולבושי' שים שהאור מסתתר ומתעלם ומתלבש בו כי שניהם הם מעו"הז שבכללותו מסתתר בשוה האור והחיות שמרוח פיו ית' בבחי' הסתר פנים וירידת המדרגות בהשתלשלות העולמות ממדרגה למדרגה בצמצומים רבים ועצומים עד שנתלבש בקליפת נוגה להחיות כללות עו"הז החומרי דהיינו כל דברים המותרים והטהורים שבעולם הזה וממנה ועל ידה מושפעים דברים הטמאים כי היא בחי' ממוצעת כנ"ל אעפ"כ ההארה שהיא המשכת החיות אשר ה' מאיר

ומחדה

ומחיה דרך לבוש זה אינה שוה בכולן בבחי' צמצום והתפשטות כי בגוף הנשמי והדומם ממש כאבנים ועפר ההארה היא בבחי' צמצום גדול אשר אין כמוהו והחיות שבו מועטת כל כך עד שאין בו אפי' כח הצומח ובצומח ההארה אינה בצמצום גדול כל כך. ודרך כלל נחלקות לארבע מדרגות דומם צומח חי מדבר כנגד ד' אותיות שם הוי"ה ב"ה שממנו מושפעים וכמו שאין ערך ודמיון ההארה והמשכת החי' שבדומם וצומח להארה והמשכת החיות המלובש בחי ומדבר אף שבכולן אור אחד שוה בבחי' הסתר פנים ומלובש בלבוש אחד בכולן שהוא לבוש נוגה כך אין ערך ודמיון כלל בין הארת והמשכת אור א"ס ב"ה שהוא פנימיות רצונו ית' בלי הסתר פנים ולבוש כלל המאירה ומלובשת במצות מעשיות ממש. וכן במצות התלויות בדבור וביטוי שפתים בלי כוונה שהוא נחשב כמעשה ממש כנ"ל לגבי ההארה והמשכת אור א"ס ב"ה המאירה ומלובשת בכוונת המצות מעשיות שהאדם מתכוין בעשייתן כדי לדבקה בו ית' ע"י קיום רצונו שהוא ורצונו אחד וכן בכוונת התפלה וק"ש וברכותיה ושאר ברכות שבכוונתו בהן מדבק מחשבתו ושכלו בו ית' ולא שדביקות המחשבה ושכל האדם בו ית' היא מצד עצמה למעלה מדביקו' קיום המצות מעשיו' בפועל ממש כמ"ש לקמן אלא מפני שזהו ג"כ רצונו ית' לדבקה בשכל ומחשבה וכוונת המצות מעשיו' ובכוונ' ק"ש ותפלה ושאר ברכות והארת רצון העליון הזה המאירה ומלובשת בכוונה זו היא גדולה לאין קץ למעלה מעלה מהארת רצון העליון המאירה ומלובשת

בקום

בקיום המצות עצמן במעשה ובדבור בלי כוונה כגודל מעלת אור הנשמה על הגוף שהוא כלי ומלבוש הנשמה כמו גוף המצוה עצמה שהוא כלי ומלבוש לכוונתה ואף שבשתיהן במצוה ובכוונתה מלובש רצון אחד פשוט בחכלית הפשיטות בלי שום שינוי וריבוי ח"ו ומיוחד במהותו ועצמותו ית' בחכלית היחוד אף על פי כן ההארה אינה שוה בבחינת צמצום והתפשטות * ונחלקת גם כן לארבע מדרגות כי גוף המצות עצמן ממש הן ב' מדרגות שהן מצות מעשיות ממש ומצות התלויות בדבור ומחשבה כמו תלמוד תורה וק"ש ותפלה וברכת המזון ושאר ברכות. וכוונת המצות לדבקה בו ית' שהיא כנשמה לגוף נחלקת ג"כ לשתי מדרגות כמו שתי מדרגות הנשמה שהן בגוף החומרי שהן חי ומדבר. כי מי שדעתו יפה לדעת את ה' ולהתבונן בגדולתו ית' ולהוליד מבינתו יראה עילאה במוח ואהבת ה' בחלל הימני שבלבו להיות נפשו צמאה לה' לדבקה בו ע"י קיום התורה והמצות שהן המשכת והארת אור א"ס ב"ה על נפשו לדבקה בו ובכוונה זו הוא לומד ומקיים המצות וכן בכוונה זו מתפלל ומברך הרי כוונה זו על ד"מ כמו נשמת המדבר שהוא בעל שכל ובחירה וברעת ידבר ומי שדעתו קצרה לידע ולהתבונן בגחלת א"ס ב"ה להוליד האהבה מבינתו בהתגלות לבו וכן היראה במוח

הגה"ה

(וכמ"ש בע"ת שכוונת המצות ותלמוד תורה היא במדרגת אור וגוף המצות הן מדרגות ובחי' כלים שהם בחי' צמצום שע"י צמצום האור נתהוו הכלים כידוע לי"ח):

במוח ופתר ה' בלבו רק שזוכר ומעורר את האהבה
הטבעית המסותרת בלבו ומוציאה מההעלם והסתר
הלב אל הגילוי במוח עכ"פ שיהיה רצונו שבמוחו
ותעלומות לבו מסכים ומתרצה בריצוי גמור באמת
לאמיתו למסו' נפשו בפועל ממש על יחוד ה' כדי לדבק'
בו נפשו האלהית ולבושיה ולכללן ביחודו ואחדותו
שהוא רצון העליון המלובש בת"ת ובקיום המצות
כנ"ל וגם היראה כלולה בה לקבל מלכותו שלא למרוד
בו ח"ו ובכוונה זו הוא סור מרע ועושה טוב ולומד
ומתפלל ומברך בפירוש המלות לבדו בלא דחילו
ורחימו בהתגלות לבו ומוחו הרי כוונה זו עד"מ כמו
נשמת החי שאינו בעל שכל ובחירה וכל מדותיו
שהן יראתו מדברים המזיקים אותו ואהבתו לדברים
הנאהבים אצלו הן רק טבעיים אצלו ולא מבינתו ודעתו
וכך הן על ד"מ היראה והאהבה הטבעיות המסותרות
בלב כל ישראל כי הן ירושה לנו מאבותינו וכמו טבע
בנפשותינו כנז"ל:

פרק לט ומפני זה ג"כ נקראים המלאכים בשם
חיות ובהמות כרכתי' ופני אריה
אל הימין וגו' ופני שור מהשמאל וגו' לפי שאינם
בעלי בחירה ויראתם ואהבתם היא טבעית להם
כמ"ש בר"מ פ' פנחס ולכן מעלת הצדיקים גדולה מהם
כי מדור נשמות הצדיקים הוא בעולם הבריאה ומדור
המלאכי' בעולם היצירה * והבדל שביניהם הוא כי
בעולם היצירה מאירות שם מדותיו של א"ם ב"ה

הגה"ה
(והיינו בסתם מלאכים אבל יש מלאכים עליונים בעולם הבריאה שעבודתם בדחילו ורחימו שכליים כמ"ש בר"מ שם שיש שני מיני חיות